

GELİŞİM VE GELİŞME

Gelişim:

- **Döllenmeden ölüme** kadar olan süreç içerisinde yaşa bağlı olarak görülen davranış değişikliklerini ele alan süreçtir.
- Organizmanın döllenmeden başlayarak bedensel, zihinsel, dil, duygusal, sosyal yönlerden belli koşulları olan en son aşamasına ulaşınca kadar sürekli ilerleme kaydeden düzenli değişimdir.
- **Olgunlaşma, yaşantı ve öğrenme** sonucunda bireyde görülen döllenmeden ölüme kadar gelişim alanlarında devam eden **sürekli** değişikliklerdir.

- Gelişimde kalıtımla beraber çevrenin ve zaman faktörü de etkilidir.
- Olgunlaşma ve öğrenme olmadan gelişim olmaz.

Gelişme:

- Yeni davranışları sürekli olarak kazanma ve öncekilerle bütünleştirme olarak tanımlanabilir.
- Gelişme de sürekli uyumlu ve düzenli bir ilerlemeyi kapsar.

Gelişim: Süreç **Ör:** Çocuğun dili öğrenme süreci

Gelişme: Sonuç(ürün) **Ör:** Çocuğun “baba” demesi

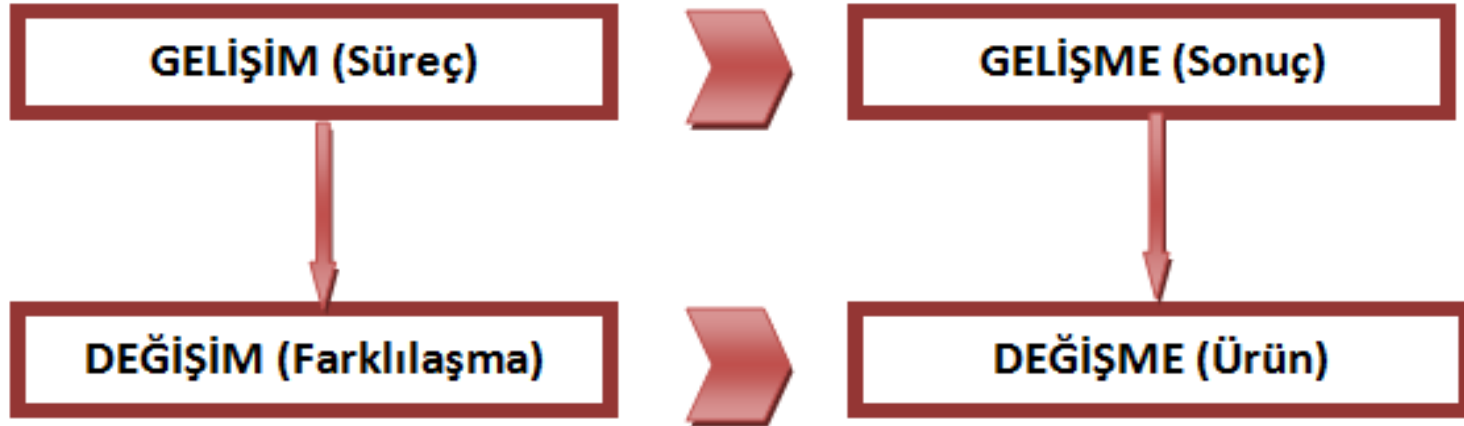
DEĞİŞİM VE DEĞİŞME

Değişim: Bir durumdan diğer bir duruma geçmektir.

Ör: Leyla'nın sevgilisinin çiçek almanın romantik bir şey olduğunu biliyor olması

Değişme: Bir süreç olarak kabul edilir ve değişim sonunda ortaya çıkan sonuçtur.

Ör: Leyla'nın sevgilisinin ona çiçek alması.

GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

I. Büyüme

II. Olgunlaşma

III. Hazırbulunuşluk (Hazır Olma)

IV. Öğrenme

GELİŞİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1. Büyüme

Vücudun boy, kilo, hacim olarak **niceliksel** artışıdır. Gelişimin gözlenen yönüdür. Büyüme zaman zaman hızlanır zaman zaman da yavaşlar. Büyüme bedenin hem dış hem de iç organlarında meydana gelir.

Büyüme zaman zaman hızlanır, zaman zaman da yavaşlar. Örneğin; bebeklik ve çocukluk dönemlerinde oldukça hızlı olan büyüme okul çağında yavaşlar ve ergenlik dönemlerinde yeniden yavaşlar.

2. Olgunlaşma

Vücut organlarının kendilerinden beklenen görevleri yerine getirebilecek düzeye gelebilmesi için öğrenme yaşantılarından bağımsız olarak kalıtımın etkisiyle getirdiği biyolojik değişimdir. Öğrenme için gerekli olan **bedensel** ve **zihinsel** gelişimdir.

- Olgunlaşma öğrenme için ön koşuldur.
- Olgunlaşma çevre yaşantılarından ve etkileşiminden bağımsızdır.
- Olgunlaşma, bazı çevresel koşullardan (kısmen) etkilenir.

3. Hazırbulunuşluk(Hazır Olma):

Bireyin ondan beklenen davranışları yerine getirebilmesi için belli bir olgunluk düzeyinde olmasının yanında o davranış için gerekli olan **ön bilgi**, beceri ve sağlık koşullarına da sahip olması gerekir.

Hazır olma olgunlaşmanın yanında önceki öğrenmelerinin, ilgilerinin, tutumlarının, güdülenmişlik düzeyinin bir sonucudur.

Hazırbulunuşluk, olgunlaşmaya göre daha geniş bir kavramdır. Hazırbulunuşluk, olgunlaşma ve öğrenme sonucu belli davranışları yapmaya hazır olma durumudur.

4. Öğrenme:

- Tekrar, yaşantı ve eğitim sonunda davranışlarda meydana gelen nispeten kalıcı izli değişikliklerdir.
- Bireyin kısmen ya da tamamen yaşantılarından kaynaklanan, davranışlarda meydana gelen nispeten kalıcı izli değişikliklerdir.
- Bireyin çevresiyle belli bir düzeydeki etkileşimi sonucunda meydana gelen nispeten kalıcı izli davranış değişiklikleridir.
- Gelişimin oluşabilmesi için sadece büyüme ve olgunlaşmanın sağlanması yeterli değildir. Bunu tamamlayan diğer öge öğrenmedir.

GELİŞİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. Kalıtım

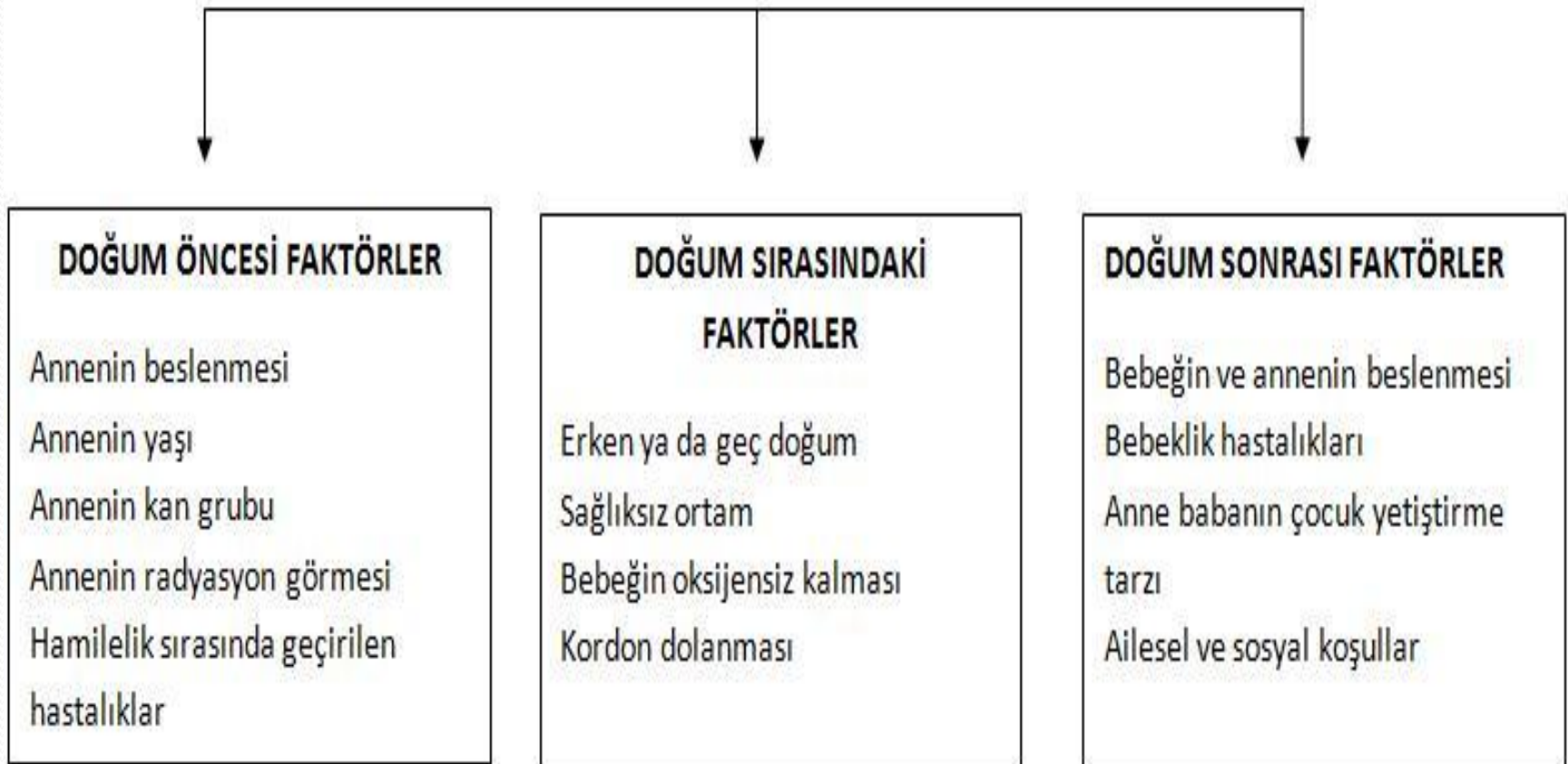
Bireye anne ve babadan genetik yolla geçen(genotip) bazı özel yetenek ve özelliklerdir.

Anne-babanın kalıtımsal özellikleri içerisinde yer alan ve kromozom yapısındaki genlerle taşınan bozukluklar çocuğu etkiler ve gelişimde bozukluklar ortaya çıkar.

2. Çevre

Bir canlının ilişki kurduğu uyarıcıların tümüdür. Döllenmeden itibaren insanın içinde yaşadığı ve etkilendiği tüm dış uyarıcılar çevreyi meydana getirir.

Çevre; doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası tüm durumları kapsar.

3. Kritik Dönem ve Tarihsel Zaman:

Gelişim psikolojisinde “dönem” kavramı, belirli yaşlarda ayırıcı özellikleri olan aşamaları anlatmak amacıyla kullanılır. Belirli zaman dilimleri içinde belirli özellikler öne çıkar. Bazı özelliklerin öne çıktığı bu gelişim aşamalarına **dönem** denir.

Kritik dönem; ilgili davranışın kazanılması gereken, kazanılmadığında telafisi çok zor olan gelişim dönemidir.

Organizmanın çevrenin etkilerine(uyaranlara) daha duyarlı olduğu dönemdir.

Kritik dönemin temel belirleyici özelliği, çevresel uyarıcı ve olayların çocuğun gelişim ve öğrenme süreci üzerinde daha kuvvetli ve kalıcı etki göstermesidir.

Bazı özellikler bakımından kritik dönemlerde yoksunluk ve uyarıcı eksikliği yaşayan çocuklar, öğrenmede bazı güçlüklerle karşılaşabilirler. Kritik dönemlerde eğer organizma gerekli kalıtsal potansiyele erişmiş ve yeterli uyarıcı ile karşılaşılıyor ise bazı davranışlar daha etkili öğrenilir.

Çevre Uyarılarının Düzenlenmesi: Öğretmenler, anne-babalar çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak çevreyi düzenlemelidir.

Yaşantı(Deneyim): Bireyler gelişim dönemlerinde kazanmaları gereken özellikleri kazandıkça o davranışı ustalıkla yapabilirler.

Tarihsel Zaman; bireyin gelişimleri üzerinde, bireyin yaşadığı toplumu ilgilendiren önemli olay ve olgular vardır. Bu olay ve olguların etkileri belli bir zamanla sınırlı olduğu için buna tarihsel zaman denir.

Ör: Son yıllarda 0-3 yaşındaki bebeklerde hazır bez kullanımının giderek yaygınlaşması onların tuvalet alışkanlığını edinmelerini etkilemektedir.

GELİŞİM İLKELERİ

- 1. Gelişim Sürekli ve Belli Aşamalarda (Dönemlerde) Gerçekleşir.**

Gelişim birikimlidir ve davranışlar birbirine dayalı olarak gelişir. Her aşama öncekine bağlıdır ve bir sonraki aşamayı ilgilendirir.

- 2. Gelişim Nöbetleşe Devam Eder.**

Gelişimin hızı, her zaman aynı değildir.

- 3. Gelişim, Kalıtım, Çevre ve Zamanın Etkileşiminin Bir Ürünüdür.**

4. Gelişim Yordanabilir Bir Sıra İzler / Gelişimde Belli Eğilimler Vardır

- a. Gelişim baştan ayağa doğrudur.
- b. Gelişim içten dışa doğrudur.
- c. Gelişim genelden özele doğrudur.

5. Gelişim Bir Bütündür.

6. Gelişimde Bireysel Ayrılıklar Bulunur.

Her bireyin gelişimi birbirinden farklıdır.

7. Gelişimde Kritik Dönemler Vardır.

GELİŞİM ÖDEVLERİ(GÖREVLERİ) Havighurst